

COMMISSIE VOOR DE
BESCHERMING VAN DE
PERSOONLIJKE LEVENSSFEER

ADVIES Nr 08 / 97 van 20 maart 1997

O. ref. : A / 97 / 003

BETREFT : Ontwerp van koninklijk besluit waarbij aan de Katholieke Universiteit Leuven mededeling van informatiegegevens uit het Rijksregister van de natuurlijke personen wordt verleend in het kader van het onderzoeksproject "Theoretische fundering, constructie en interne validering van schalen die de subjectieve ervaring van maatschappelijke (des)integratie meten".

De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer,

Gelet op de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, inzonderheid artikel 29;

Gelet op de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van het Rijksregister van de natuurlijke personen, inzonderheid artikel 5, tweede lid, b, gewijzigd bij de wetten van 19 juli 1991 en 8 december 1992;

Gelet op de adviesaanvraag vanwege de Minister van Binnenlandse Zaken dd. 28 januari 1997;

Gelet op het verslag van de heer Voorzitter;

Brengt op 20 maart 1997 het volgend advies uit :

I. VOORWERP VAN HET ADVIES

De adviesaanvraag betreft een koninklijk besluit dat ontworpen wordt ter uitvoering van het koninklijk besluit van 3 april 1995 tot vaststelling van de voorwaarden waaraan de instellingen bedoeld in artikel 5, tweede lid, b, van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen moeten voldoen om mededeling te verkrijgen van informatiegegevens die in dit register opgenomen zijn, dat de procedure instelt waardoor wetenschappelijke instellingen voor onderzoeksdoeleinden mededeling kunnen krijgen van informatiegegevens uit het Rijksregister.

Het koninklijk besluit van 3 april 1995 stelt de volgende voorwaarden vast :

a) Wat de aanvragende instelling betreft (art. 1) :

1. rechtspersoonlijkheid bezitten;
2. passend uitgerust zijn wat betreft personeel en infrastructuur voor wetenschappelijk onderzoek;
3. het betrokken personeel schriftelijk verbinden het vertrouwelijk karakter van de gegevens uit het Rijksregister te eerbiedigen;
4. zeer restrictief van onderaanneming gebruik maken;
5. zich onderwerpen aan controle;
6. de nominatieve gegevens uit het Rijksregister afzonderlijk opslaan en met naam de personen aanwijzen die toegang tot deze gegevens hebben;
7. in de rapportering aan derden enkel anonieme gegevens verstrekken.

b) Wat het onderzoek betreft (art. 2) :

8. erkend worden door de Minister van Wetenschapsbeleid als zijnde van wetenschappelijk belang.

De aanvraag moet gericht worden aan de Minister van Binnenlandse Zaken en vergezeld zijn van alle stukken waaruit blijkt dat aan de voorgaande voorwaarden is voldaan. Daarenboven moet de aanvraag vergezeld zijn van de statuten van de instelling.

Het koninklijk besluit dat de machtiging verleent moet vermelden :

1. de nummers van de gegevens uit het Rijksregister die medegedeeld mogen worden;
2. het doel van de mededeling;
3. de toegestane termijn van bewaring;
4. de voorwaarden van onderaanneming en de identiteit van de bewerkers;
5. de datum waarop de Commissie haar advies heeft uitgebracht.

De aanvraag gaat uit van het Centrum voor Dataverzameling en -analyse, waarvan het Interuniversitair Steunpunt Politiek Opinieonderzoek (afgekort I.S.P.O.) deel uitmaakt. In het onderzoek staat de sociale desintegratie zoals zij door het individu subjectief ervaren wordt centraal. In het verleden werd reeds onderzoek hiernaar gedaan doch er zouden vragen rijzen bij de betrouwbaarheid en de geldigheid van de metingen. Het onmiddellijk objectief van het nieuw onderzoek bestaat er in geactualiseerde en gestandaardiseerde meetinstrumenten te ontwikkelen teneinde het theoretisch concept 'sociale desintegratie' te meten in het kader van een grootschalig onderzoek. Meer in het algemeen moet dit leiden tot een beter overeenstemmen van de theoretische sociologie en het praktisch onderzoek.

Vroeger gehanteerde vragenlijsten zullen verbeterd worden waarna op een wetenschappelijk verantwoorde wijze een steekproef getrokken zal worden aan wie de vragenlijst zal worden voorgelegd. Van sommige van die personen zullen bovendien diepte interviews afgenomen worden.

Om de steekproef op wetenschappelijk verantwoorde wijze te kunnen samenstellen wordt de mededeling gevraagd van de informatiegegevens opgesomd in artikel 3, eerste lid, 1°, 2°, 3° en 5° van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen.

De mededeling van deze categoriën persoonsgegevens wordt als volgt gemotiveerd :

- de kennis van de informatiegegevens vermeld onder 1° en 5° (naam, voornaam, hoofdverblijfplaats) is nodig om de personen die deel uitmaken van de steekproef te kunnen ondervragen;
- de kennis van het informatiegegevens vermeld onder 2° en 3° (geboortedatum en geslacht) is nodig omdat de steekproef moet samengesteld worden uit een representatief staal van de bevolking.

II. ONDERZOEK VAN DE AANVRAAG

---

1. VOORAFGAANDE OPMERKING

De Commissie wenst in herinnering te brengen dat twee rechten onderzocht en afgewogen moeten worden : het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en de vrijheid van wetenschappelijk onderzoek.

Tevens wenst zij er opnieuw op te wijzen dat het haar als dusdanig niet toekomt om zich te mengen in de onderzoeksmethode; dit behoort tot de vrijheid van onderzoek. Wel merkt de Commissie op dat sommige onderzoeksmethodes een lagere bedreiging inhouden voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer dan andere, en dat ook de keuze van de modaliteiten waaronder een bepaalde onderzoeksmethode wordt uitgevoerd op dit vlak invloed kan hebben. Zo kan het versturen van een schriftelijke enquête vanop het Rijksregister met een terugbetaling van de kosten van de verzending vermijden dat aan de onderzoeksinstelling zelf persoonsgegevens moeten worden ter beschikking gesteld met het oog op de verzending; dergelijke werkmethode wordt door de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid overigens regelmatig toegepast tot voldoening van de onderzoekers. De Commissie dringt erop aan dat bij de keuze van de onderzoeksmethode en de modaliteiten volgens dewelke ze worden uitgevoerd steeds wordt geopteerd voor een werkwijze die, zonder de vrijheid van onderzoek op een onevenredige wijze in het gedrang te brengen, het meeste waarborgen biedt inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

De Commissie is zich bewust van de mogelijkheid dat het Rijksregister niet steeds over de nodige middelen beschikt om in te gaan op aanvragen zoals dit gebeurt bij de Kruispuntbank. Zij dringt er dan ook sterk op aan dat het Rijksregister deze middelen ter beschikking worden gesteld.

In onderhavig onderzoek zou wellicht het Rijksregister zelf de groep van 2600 personen, tussen de 18 en de 75 jaar oud (de steekproef) kunnen samenstellen, op grond van door de onderzoekseenheid aangegeven parameters. De onderzoeksinstelling zou dan aan het Rijksregister de door haar gehanteerde wetenschappelijk verantwoorde wijze van samenstelling van de steekproef kunnen meedelen en deze zou dan door het Rijksregister zelf aangewend worden.

2. ONDERZOEK IN HET LICHT VAN HET K.B. VAN 3 APRIL 1995

Los van deze overweging blijkt uit het ingediende dossier dat is voldaan aan de door het koninklijk besluit van 3 april 1995 tot vaststelling van de voorwaarden waaraan de instellingen bedoeld in artikel 5, tweede lid, b), van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen moeten voldoen om mededeling te verkrijgen van informatiegegevens die in dit register zijn opgenomen gestelde voorwaarden.

Het dossier is summier wat de beschrijving betreft van de technische middelen die zullen ingezet worden voor de uitvoering van de onderzoekswerkzaamheden.

Informatie over de aard van de computerapparatuur die gebruikt zal worden, de mate waarin die beveiligd is en al dan niet in een open netwerk is opgenomen, is evenwel zeer bepalend voor de bescherming van de gegevens die aan deze instellingen worden verstrekt.

3. ONDERZOEK IN HET LICHT VAN DE WETTEN VAN 8 AUGUSTUS 1983 EN 8 DECEMBER 1992

3.1. AANHEF

De aanhef van het ontwerp van koninklijk besluit verwijst uitdrukkelijk naar art. 2, a), van het koninklijk besluit (nr. 14) van 22 mei 1996 tot vaststelling van de doeleinden, de criteria en de voorwaarden van toegestane verwerkingen bedoeld in artikel 6 van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.

In het Verslag aan de Koning wordt deze verwijzing niet toegelicht, tenzij om te stellen dat deze bepaling ertoe strekt de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de personen waarop de verzamelde informatiegegevens betrekking hebben te waarborgen.

De verwijzing zoals ze thans geformuleerd is, is niet pertinent.

De gevraagde mededeling heeft enkel betrekking op volgende categoriën gegevens: naam, voornaam, hoofdverblijfplaats, geslacht en geboortedatum. De mededeling als dusdanig heeft bijgevolg geen betrekking op zogenaamd gevoelige gegevens. Weliswaar blijkt uit de aanvraag dat in het kader van de steekproef onder meer gepeild zal worden naar "de integratie in kerk en verenigingsleven" als een van de factoren die de mate van anomie bepaalt, doch zulks staat los van de procedure betreffende de mededeling van gegevens uit het Rijksregister. Dit aspect komt verder aan bod.

De bedoelde verwijzing dient dan ook weggelaten te worden of aangepast worden. In het verleden is immers gebleken dat een dergelijke verwijzing diende als verantwoording voor de omstandigheid dat er geen verplichting opgelegd werd aan de onderzoeksinstelling om de lijst van personeelsleden die toegang hebben tot de informatiegegevens van het Rijksregister mede te delen aan de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Zulks werd gemotiveerd doordat voorvermeld K.B. (nr. 14) deze mededeling evenmin oplegt. Artikel 6 betreft zoals gezien de zogenaamde 'gevoelige gegevens'. A fortiori, zo luidde de redenering, kon gesteld worden dat deze verplichting, in gevallen waarin dergelijke gegevens niet zullen verwerkt worden, niet moest opgelegd worden.

In casu dient de Commissie vast te stellen dat de duidelijkheid van de tekst alleszins gebaat zou zijn met een expliciete weergave van bovenvermelde redenering.

3.2. ARTIKEL 1 : DE DOELSTELLINGEN

De doelstelling van de mededeling is krachtens artikel 1 in fine van het ontwerp "het samenstellen van een representatieve steekproef, bestaande uit 2600 personen, tussen 18 en 75 jaar oud, die ten behoeve van het bovenvermelde onderzoeksproject zullen bevraagd worden".

De Commissie is van oordeel dat de bescherming van de persoonlijke levenssfeer gebaat zou zijn bij een nauwkeurigere omschrijving van de doelstelling overeenkomstig artikel 5 van de wet van 8 december 1992 (hierna WVP).

Zulks is des te belangrijker nu uit het Verslag aan de Koning blijkt dat het voorwerp van het onderzoek, anomie, "onder meer afhankelijk (is) van de werksituatie, het inkomen, het genoten onderwijs en de integratie in Kerk en verenigingsleven". Er mag dan ook van uitgegaan worden dat desbetreffende gegevens zullen opgevraagd worden, hetzij naar aanleiding van het voorleggen van de vragenlijst aan alle steekproefpersonen, hetzij ter gelegenheid van het diepte-interview dat van sommige van deze personen zal afgenomen worden. Het gaat met andere woorden om gegevens die bezwaarlijk als nietszeggend of onbetekenend kunnen afgedaan worden. Sommige ervan dienen aangemerkt als 'gevoelige gegevens' in de zin van artikel 6 WVP.

3.3. DE INFORMATIEPLICHT

Om dezelfde reden is de Commissie van oordeel dat een informatieplicht ten aanzien van de ondervraagde personen moet opgelegd worden.

Zij verwijst desbetreffend naar artikel 2 a) van het koninklijk besluit (nr. 14) van 22 mei 1996 tot vaststelling van de doeleinden, de criteria en de voorwaarden van toegelaten verwerkingen van gegevens bedoeld in artikel 6 WVP dat voorziet in de uitdrukkelijke instemming van de betrokken persoon, alsmede naar Aanbeveling Nr. R (83) 10 van 23 september 1983 betreffende de bescherming van persoonsgegevens gebruikt voor wetenschappelijk of statistisch onderzoek. De instemming kan betrekking hebben op het geheel dan wel op een gedeelte van de vragen die de betrokken persoon worden voorgelegd.

Verder verwijst de Commissie naar het advies van de Raad van State bij het ontwerp dat het koninklijk besluit van 3 april 1995 is geworden: "Overigens moet het bieden van de mogelijkheid om zich in verbinding te stellen met sommige geregistreerde personen precies geregeld worden door het ontworpen besluit en, zoals de gemachtigde ambtenaar heeft erkend, in de toepassingsmaatregelen die zullen genomen worden, wegens het overdreven karakter van deze mogelijkheid, (...)" (B.S., 25.04.95, p. 10844, onderlijnd door de Commissie). Rekening houdend met de algemene beginselen inzake bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de vrijheden der personen vraagt de Commissie dat het advies van de Raad van State op dit punt gevolgd wordt. Onderhavig ontwerp dat een toepassingsmaatregel van het koninklijk besluit van 3 april 1995 is zou een bepaling moeten bevatten waarbij de onderzoeksinstellingen een informatieverplichting wordt opgelegd in de geest van de aangehaalde Aanbeveling van de Raad van Europa. Aldus zouden ondervraagde personen niet verrast worden en precies weten waar de hen betreffende gegevens afkomstig van zijn, dat hun uitdrukkelijke instemming vereist is alsmede hoe en in welke omstandigheden de resultaten van de steekproef verwerkt zullen worden. Deze personen zouden eveneens op de hoogte gebracht moeten worden van de periode gedurende dewelke de gegevens zullen bewaard worden.

In dat verband kan opnieuw verwezen worden naar het advies van de Raad van State: "De bekendmaking, in het Belgisch Staatsblad van het aanwijzingsbesluit, dat alle burgers in dezelfde mate aanbelangt als de koninklijke besluiten die toegang verlenen tot het Rijksregister, zal immers op zich geen voldoende maatregel van bekendmaking vormen ten aanzien van de ondervraagde personen" (ibid.). Bepaalde van voorvermelde verplichtingen, met name deze met betrekking tot de toestemming, zijn vastgelegd bij bovenvermeld koninklijk besluit (nr. 14) van 22 mei 1996 zodat het niet nodig is ze als dusdanig te hernemen in het ontwerp. Zij zouden echter vermeld kunnen worden in het Verslag aan de Koning.

3.4. MEDEDELING BEVRAGINGSINSTRUMENTEN.

Tenslotte is de Commissie van oordeel dat de vragenlijst die gehanteerd zal worden, alsmede in de mate van het mogelijke, de vragen die gesteld zullen worden in het kader van het diepte-interview dat van sommige personen zal afgenomen worden, haar voorafgaandelijk zouden moeten medegedeeld worden.

3.5. ARTIKEL 3 : BEWARINGSTERMIJN.

In het licht van een adequate bescherming van de persoonlijke levenssfeer lijkt het niet nodig de gegevens bij te houden tot twee maand na het onderzoek. De gegevens zouden vernietigd of gewist moeten worden na de samenstelling van de representatieve steekproef en van de lijst van personen die aan een diepteonderzoek zullen onderworpen worden, m.a.w. nadat de lijst is samengesteld van alle personen die ondervraagd zullen worden. Zodra deze lijst bepaald is heeft het bijhouden van de medegedeelde informatiegegevens geen nut meer, althans geen in de aanvraag gemotiveerd nut.

OM DEZE REDENEN

Brengt de Commissie een ongunstig advies uit.

De secretaris,

De voorzitter,

(get.) J. PAUL

(get.) P. THOMAS.